

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА — НАДБАННЯ ГРОМАДИ, КРАЇНИ ЧИ СВІТУ?

• Джерело 28 Офіційний документ

Критерії включення об'єктів у Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Для включення в Список Всесвітньої спадщини об'єкт має представляти видатне світове досягнення і відповідати щонайменше одному із десяти критеріїв:

Об'єкт, що висувається на включення до Списку, є:

- ◆ шедевром людського творчого генія;
- ◆ свідчить про значний взаємовплив людських цінностей в даний період часу або в певному культурному просторі, в архітектурі або в технологіях, в монументальному мистецтві, в плануванні міст або створенні ландшафтів;
- ◆ унікальним або принаймні винятковим для культурної традиції або цивілізації, яка існує досі або вже зникла;
- ◆ видатним прикладом конструкції, архітектурного або технологічного ансамблю або ландшафту, що ілюструє значущий період людської історії;
- ◆ видатним прикладом людської традиційної споруди, з традиційним використанням землі або моря, будучи зразком культури (або культур) або людської взаємодії з навколишнім середовищем, особливо якщо вона стає вразливою через сильний вплив необоротних змін;
- ◆ безпосередньо або матеріально пов'язаний з подіями або існуючими традиціями, з ідеями, віруваннями, з художніми або літературними творами і має виняткову світову важливість [...];
- ◆ природним феноменом або простором виняткової природної краси і естетичної важливості;
- ◆ видатним зразком головних етапів історії Землі, зокрема пам'ятником минулого, символом геологічних процесів, що відбуваються [...];
- ◆ видатним зразком екологічних або біологічних процесів, що відбуваються, в еволюції і розвитку земних, прісноводних, берегових і морських екосистем і рослинних і тваринних співтовариств;
- ◆ включає найважливіше або найзначніше природне місце існування для збереження в ній біологічного різноманіття, зокрема зникаючих видів виняткової світової цінності з погляду науки і охорони.

Критерії включення об'єктів у Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://whc.unesco.org/en/criteria/>.

У 1972 році ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) прийняла Конвенцію про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, що була ратифікована у понад 150 країн світу. Ця конвенція спрямована на ідентифікацію, і має на меті захист, збереження і презентацію тієї частини світової природної і культурної спадщини, котра має видатне всесвітнє значення. Кожна держава — сторона цієї Конвенції подає Комітету всесвітньої спадщини перелік цінностей культурної і природної спадщини, що розміщені На її території можуть бути включені у Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Комітет складає, поновлює і публікує список цінностей культурної і природної спадщини (під назвою «Список всесвітньої спадщини»), які, на його думку, мають видатну універсальну цінність відповідно до встановлених критеріїв.

Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини; 04.10.1988 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_089.

• ДЖЕРЕЛО 29 Візуальні матеріали. Фото

*Вірменія:
Монастир Гегард
та верхів'я річки
Азат. Фото.*

[Електронний ресурс]. —
Режим доступу: <http://whc.unesco.org/en/list/960/gallery/>.

• ДЖЕРЕЛО 30 **Історична довідка.**

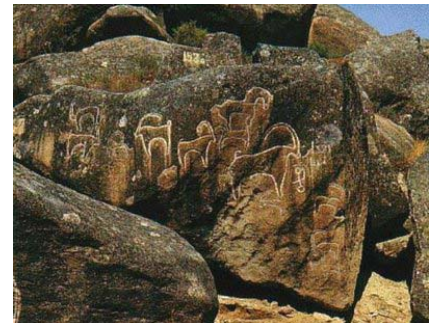
Об'єкти Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Вірменія: Монастир Гегард та верхів'я річки Азат

Стародавні церкви та могили монастиря Гегард, частину яких викарбувано у скелях, є шедеврами середньовічної вірменської архітектури. Ансамбль монастирських будівель органічно вписаний в чудовий природний ландшафт верхів'їв річки Азат, і оточений скелями, що нагадують своїми формами вежі.

Монастир Гегард та верхів'я річки Азат [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://whc.unesco.org/en/list/960/gallery/>.

• ДЖЕРЕЛО 31 **Візуальні матеріали. Фото**

Культурний краєвид наскельних малюнків Кобустану

[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://whc.unesco.org/en/list/1076> <http://www.vestikavkaza.ru/news/Azerbaijdzhan-pasportiziruet-svoye-nasledie.html>.

• ДЖЕРЕЛО 32 **Історична довідка.**

Об'єкти Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Азербайджан: Культурний краєвид наскельних малюнків Кобустану

Культурний краєвид наскельних малюнків Кобустану — це унікальна колекція шести тисяч наскельних малюнків, які свідчать про чотири тисячоліття наскельного мистецтва. Вони були знайдені на трьох ділянках скелястого плато, що підноситься у напівпустельній місцевості центральної частини Азербайджану. Виявлені колись тут житлові печери, сліди поселень і усипальниці вказують на щільну заселеність цієї території в період настання спекотного та вологого клімату із завершенням останнього льодовикового періоду — між верхнім палеолітом та середньовіччям. Об'єкт розташований на території 537 гектарів і є лише частиною більшого заповідника Кобустан, який охороняється.

Культурний краєвид наскельних малюнків Кобустану [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://whc.unesco.org/en/list/1076>; <http://www.vestikavkaza.ru/news/Azerbaijdzhan-pasportiziruet-svoye-nasledie.html>.

• ДЖЕРЕЛО 33 Візуальні матеріали. Фото

Геодезична дуга Струве

[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://whc.unesco.org/en/list/1187/gallery/>
<http://locals.md/2012/moldova-obektyi-vsemirnogo-naslediya-yunesko/>.

• ДЖЕРЕЛО 34 Історична довідка.

Об'єкти Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Молдова, Україна: Геодезична дуга Струве

«Дуга Струве» — це ланцюг триангуляційних пунктів, що простягнувся на 2820 км по території десяти європейських країн від Хаммерфеста у Норвегії до Чорного моря. Ці опорні точки спостережень були закладені у період 1816–1855 рр. астрономом Фрідріхом Георгом Вільгельмом Струве (він же — Василь Якович Струве), який здійснив таким чином перший достовірний вимір великого сегменту дуги земного меридіану. Це дозволило точно встановити розмір і форму нашої планети, що стало важливим кроком у розвитку наук про Землю та топографічного картографування. Це був винятковий приклад співпраці у науковій сфері між вченими різних країн та правлячими монархами. Спочатку «дуга» складалася з 258 геодезичних «трикутників» (полігонів) з 265 основними триангуляційними пунктами. В об'єкт всесвітньої спадщини увійшли 34 таких пункти (з найкраще уцілілих до теперішнього часу), які марковані на місцевості найрізноманітнішим чином, зокрема видовбані в скелях поглиблення, залізні хрести, піраміди з каменів або спеціально встановлені обеліски.

Геодезична дуга Струве [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://whc.unesco.org/en/list/1187/gallery/>; <http://locals.md/2012/moldova-obektyi-vsemirnogo-naslediya-yunesko/>.

• ДЖЕРЕЛО 35 Візуальні матеріали. Фото

Історичні пам'ятки Мцхети.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://whc.unesco.org/en/list/708/gallery/>; http://www.pravoslavie.ru/gallery/image93_17051.htm.

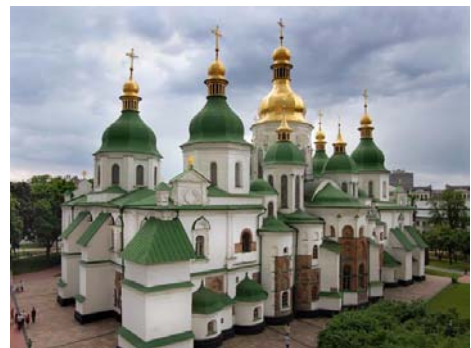
• ДЖЕРЕЛО 36 Історична довідка.
Об'єкти Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Грузія: Історичні пам'ятки Мцхети

Стародавні церкви Мцхети, колишньої столиці Грузії, є видатними зразками середньовічної релігійної архітектури Кавказу. Вони яскраво свідчать про високий художній та культурний рівень, досягнутий цією державою. Найважливіші пам'ятки Мцхети — храм Джварі (кінець VI — початок VII ст.), Кафедральний собор Светіцховелі (початок XI ст.) та монастир Самтавро з купольним храмом XI ст. та дзвіницею XV–XVII ст.

Історичні пам'ятки Мцхети [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://whc.unesco.org/en/list/708/gallery/>; http://www.pravoslavie.ru/gallery/image93_17051.htm.

• ДЖЕРЕЛО 37 Візуальні матеріали. Фото

Києво-Печерська Лавра та Софійський собор у Києві [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://whc.unesco.org/en/list/527/gallery/>.

• Джерело 38 Історична довідка.

Об'єкти Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Києво-Печерська лавра та Софійський собор у Києві

Присвячений «мудрості християнського вчення», собор, за задумом творців, мав утверджувати християнство на Русі. Збудований як головний, митрополичий храм Русі, собор був у давнину громадським і культурним центром держави. Тут відбувалися церемонії «посадження» князів на київський престол, прийоми іноземних послів; біля стін Софіївського собору збиралося київське віче; при Софіївському соборі велося літописання і була створена Ярославом Мудрим перша відома у Київській Русі бібліотека. Духовний та інтелектуальний вплив Києво-Печерської лаври (заснованої у середині XI ст.) сприяв поширенню православної культури та православної віри на Русі в період з XVII до XIX ст.

За матеріалами: Софійський собор та пов'язані з ним монастирські будівлі, Києво-Печерська лавра. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://sofiyskiy-sobor.polnaya.info/ua/istoriya_sofiivskogo_soboru.html; http://www.novostimira.com.ua/gallery_23708_5065.html.

ЗАВДАННЯ ТА ЗАПИТАННЯ

Робота в групах із Джерелами 29–38.

- 1 Дослідіть історико-архітектурні пам'ятки Азербайджану, Вірменії, Грузії, Молдови та України (2–3 з різних країн на вибір), внесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО за таким алгоритмом: назва; мистецька вартість пам'ятки; критерії, за якими внесено пам'ятку до Списку (Джерело 28).
- 2 Порівняйте стан та мистецьку вартість пам'яток різних країн: спільне та особливе.
- 3 Згрупуйте пам'ятки за певними ознаками, визначеними в процесі обговорення (за віком, призначенням, архітектурним стилем тощо). Обґрунтуйте свій вибір.
- 4 Які об'єкти культурної спадщини, на ваш погляд, підлягають збереженню у Вашому населеному пункті.

* ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

- 1 Створіть фотоколаж об'єктів культурної спадщини вашого населеного пункту, які потребують збереження і догляду.

• ДЖЕРЕЛО 39 Історична довідка

У попередньому Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО вказані об'єкти, запропоновані урядом України в якості кандидатів на занесення до списку Всесвітньої спадщини. Перелік українських об'єктів, включених до Попереднього списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: Археологічна пам'ятка «Кам'яна Могила»; Астрономічні обсерваторії України; Бахчисарайський ханський палац (м. Бахчисарай, АРК); Судацька фортеця (м. Судак, АРК); Культурний ландшафт каньйону Кам'янець-Подільського; Історичний центр міста-порту Одеси; Історичний центр м. Чернігова (м. Чернігів); Київ: Собор Святої Софії з прилеглими монастирськими спорудами, Кирилівська та Андріївська церкви, Києво-Печерська Лавра (розширення існуючої номінації «Київ: Собор Святої Софії з прилеглими монастирськими спорудами XI–XVIII ст. та Києво-Печерська лавра (XI–XIX ст.)»); Миколаївська астрономічна обсерваторія; Канівські Дніпровські схили з могилою Тараса Шевченка (м. Канів); Стародавнє місто Херсонес Таврійський* та його хора; Торгові пости та фортифікаційні споруди на Генуезьких торговельних шляхах від Середземномор'я до Чорного моря; Дерев'яні церкви Карпатського регіону України і Польщі*.

* 21 червня 2013 року Херсонес Таврійський та Дерев'яні церкви Карпатського регіону України і Польщі внесено до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

За матеріалами: Перспективи окремих українських об'єктів у Попередньому списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://unesco.com.ua/ua/about/useful/289>.

• ДЖЕРЕЛО 40 Візуальні матеріали. Фото

Генуезькі колонії у Північному Причорномор'ї, Крим XIII–XV ст.

Фото [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.u-e-p.eu/meet-ukraine/2011/december/spisok-obktv-svtovo-spadshini-unesko-v.html>.

• ДЖЕРЕЛО 41 Візуальні матеріали. Фото

Історичний центр та порт Одеси

Фото [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://odessanews.biz/wp-content/uploads/2013/05/odessa-mezhdunarodnyj-seminar-kulturologicheskij-turizm.jpg>.

Фото О. Ковалевської.

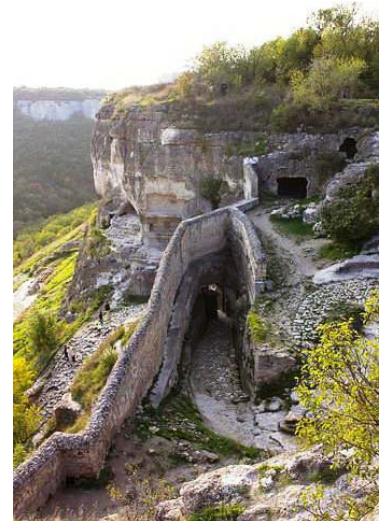
• ДЖЕРЕЛО 42 Візуальні матеріали. Фото

Херсонес Таврійський, IV ст. до н.е. — XII ст., Севастополь.

Фото [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.u-e-p.eu/meet-ukraine/2011/december/spisok-obktiv-svtovo-spadshini-unesko-v.html>.

• **ДЖЕРЕЛО 43** Візуальні матеріали. Фото

Ханський палац у Бахчисарай та печерне місто Чуфут-Кале, АР Крим XVI ст.

Фото [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.u-e-p.eu/meet-ukraine/2011/december/spisok-obktv-svtovo-spadshini-unesko-v.html>; <http://www.thisisukraine.org/images/stories/objects/Forteci/Chufut/8.jpg>.

ЗАВДАННЯ ТА ЗАПИТАННЯ

- 1 Проаналізуйте пам'ятки України, внесені до попереднього Списку спадщини ЮНЕСКО (**Джерело 39**), а також візуальні матеріали (**Джерела 40–43**).
- 2 Сформулюйте аргументи на користь внесення цих пам'яток до Списку відповідно до критерію культурних взаємовпливів та міжкультурного діалогу.

*** ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ**

- 1 Проаналізуйте **Джерело 42**. Сформулюйте аргументи делегації України на користь включення Херсонеса Таврійського до Списку ЮНЕСКО на засіданні 37-ї сесії Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у Камбоджі 21 червня 2013 року. Віднайдіть у додаткових джерелах критерії, за якими ця пам'ятка була включена до Списку ЮНЕСКО, порівняйте їх з власними аргументами.
- 2 Проведіть дискусію на тему: *«Кому належить історико-культурна спадщина — громаді, регіону, країні чи світові?»*

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО ОБГОВОРЕННЯ

- 1 У кінці заняття поверніться до ключового питання теми «У який спосіб та за допомогою кого відбувається взаємопроникнення культур та обмін культурними надбаннями?» і обговоріть його шляхом письмової дискусії.

КЛЮЧОВЕ ЗАПИТАННЯ

- * Розкриття ключового питання теми відбувається способом додавання думок кількох груп. Формулюються і записуються на окремих великих аркушах 4 запитання:
- ◆ Чому важливо у сучасному суспільстві турбуватися про збереження культурної спадщини?
 - ◆ Яку роль відіграє культурна спадщина у розвитку міжкультурного діалогу?
 - ◆ Хто і яку відповідальність має нести за збереження спадщини?
 - ◆ Як ми можемо вплинути на покращення стану історико-культурних пам'яток?

Методичні поради

- ◆ Підготуйте аркуші із запитаннями і закріпіть їх на стінах в різних кутках кімнати.
- ◆ Об'єднайтеся в 4 групи, які отримують по 1 маркеру різних кольорів.
- ◆ Підійдіть до аркушу із першим питанням, обговоріть його у групі і запишіть відповіді, після чого перейдіть до наступного аркуша.
- ◆ Якщо Ви погоджуєтесь із думками попередніх груп, зробіть позначки біля їхніх записів, а потім допишіть свої ідеї. Робота припиняється, коли кожна група попрацювала з кожним листком.
- ◆ Зробіть презентацію інформації з того аркуша, біля якого група опинилася останньою.

Таким чином озвучується аналіз усієї проблеми і її рішення. Напрацювання груп можна використовувати в організації подальшої проектної діяльності.

Методичні поради

Роботу з матеріалами теми можна організувати методом «Ажурної пилки».

Крок 1. Об'єднайтеся у три групи.

Група 1 працює з джерелами Блоку 1. Відображення міжкультурного діалогу в культурній спадщині України (**Джерела 1–11**) і завданнями до них.

Група 2 працює з джерелами Блоку 2. Особливості збереження та презентації багатокультурної спадщини (**Джерела 12–27**) і завданнями до них.

Група 3 працює з джерелами Блоку 3. Історико-культурна спадщина — надбання громади, країни чи світу? (**Джерела 28–43**) і завданнями до них.

Крок 2. Об'єднайтеся у нові групи, в яких кожний учасник — експерт з питань, які обговорювалися в попередній групі. Члени груп представляють результати обговорення і обмінюються інформацією.